

Відомо, що вартість валової продукції рослинництва і тваринництва залежить від площі сільськогосподарських угідь і виходу відповідного виду продукції на 1га аграрних угідь. Проведені нами розрахунки свідчать, що збільшення обсягів валової продукції сільськогосподарства в цілому, виробленої аграрними підприємствами Миколаївщини, було досягнуто лише завдяки зростанню її виходу з 1га (яке призвело до збільшення загального обсягу на 1065,63 млн.грн). У зв'язку ж зі скороченням площ сільськогосподарських угідь аграрні підприємства області недоодержали 322,5 млн.грн продукції, тим самим зменшивши позитивний вплив другого фактору.

Як показали здійснені нами аналогічні розрахунки і окремо по – рослинницьких і окремо по – тваринницьких галузях, по обох цих групах збільшення обсягів виробництва продукції за 2000-2008рр. також було обумовлено зростанням виходу продукції з 1га. Відхилення результативного показнику за рахунок цього фактору досягли: по рослинництву – 1004,4 млн.грн; по тваринництву – 61,2 млн.грн.

Загальні тенденції спаду виробництва продукції аграрного сектора формуються під дією багатьох негативних процесів, але основним з них є ресурсний. Це, насамперед, погіршення стану ґрунтів, зниження обсягів їх хімічної, гідро- та лісомеліорації, зменшення обсягів виробництва і застосування мінеральних та органічних добрив, зниження фондооснащеності підприємств та енергоозброєності праці. До того ж негативно впливають диспаритет цін, недостатня державна підтримка, недоступність кредитів, неплатежі підприємств при розрахунках з партнерами та своїми працівниками.

Висновки. Стратегічний курс розвитку аграрного сектора Миколаївщини повинен передбачати перехід до кращої організації та підвищення ефективності виробництва. Земельна політика, що проводиться сьогодні державою, повинна бути спрямованою на вирішення задач, пов'язаних не тільки зі зміною форм власності, а із формуванням комплексу заходів, що забезпечують ріст обсягів сільськогосподарської продукції та підвищення ефективності землекористування.

Список використаної літератури

1. Іванюта В.Ф. природний потенціал агропромислового комплексу: регіональний аспект / В.Ф.Іванюта // Агроінком. – 2007. – №9-10. – С.45-48.
2. Статистичний збірник «Сільське господарство Миколаївщини у 2008 році» / за ред. З.А.Лук'яненко. – М.: Головне управління статистики у Миколаївській області, 2009. – с.317

УДК 634.8:631.11(477.73)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК ВИНОГРАДАРСТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*А.М.Ужва, к.е.н, в.о. доцента
Г.В. Лялюк, студентка VI курсу
Миколаївський державний аграрний університет*

In the article investigational and the presented analysis of the modern state of industry of viticulture in a country, conducted estimation of positive and negative consequences for development of viticulture, certainly advantages and risks for the agricultural enterprises of country, and also search of decisions in relation to subsequent development of this industry.

В статті досліджено і представлений аналіз сучасного стану галузі виноградарства в Україні, проведена оцінка позитивних і негативних наслідків для розвитку виноградарства, визначено переваги і ризики для сільськогосподарських підприємств країни, а також пошук рішень щодо подальшого розвитку даної галузі.

Вступ. Виноградарсько-виноробний підкомплекс АПК є однією із найважливіших стратегічних галузей України, в якій зосереджено виробництво життєво необхідних продуктів харчування. Вона відіграє важливу роль у наповненні коштів державного і місцевих бюджетів, вирішенні важливих соціально-економічних проблем регіонів. В той же час, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови Миколаївщини дозволяють вирощувати цінні європейські технічні сорти винограду для виробництва високоякісного шампанського, марочних столових, десертних вин, для споживання у свіжому вигляді.

Проблемою сучасного стану та розвитку галузі виноградарства займалися багато вітчизняних вчених і розглянули важливі проблеми у виноградарстві, зокрема, А.М. Авідзба, А.Н. Бузні, О.М. Гаркуша, М.О. Дудник, А.П. Дикань, Г.М. Кулешова, І.І. Червен, Е.В. Червен, С.В. Додонов, В.А. Домарецький, О.Ю. Єрмаков, Т.І. Ломаченко, Е.М. Макарова, Є.Я. Мартиненко, А.В. Рибак, П.Т. Саблук, В.В. Шальнова та інші. Також за даними національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова», зменшилися площі виноградників. Урожайність виноградних насаджень у двічі-тричі нижча, ніж та, яку забезпечує природна родючість ґрунту та потенційні можливості рослини. Вище згадані автори зробили вагомий внесок та надали слушні пропозиції щодо питань розвитку галузі виноградарства.

Постановка завдання. Мета цієї роботи полягає в аналізі позитивних і негативних сторін сучасного розвитку виноградарства у сільськогосподарських підприємствах.

Результати. На Україні виноградарський підкомплекс територіально переважно розміщено в двох регіонах. Найбільшу частину займає південний регіон - АПК, Херсонська, Миколаївська, Запорізька та Одеська. Північний регіон представляє Закарпатська область. Частка валових зборів винограду на даних територіях вирощування у 2008 році становить: Одеська область - 55,6%, Автономна Республіка Крим - 19,5%, Миколаївська область - 7,1%, Херсонська область - 2,6%, а на інші області України приходить від 0,2 до 1,5% від загального валового збору винограду в Україні [1].

Сучасний стан виноградарства характеризується скороченням загальних площ насаджень виноградників, зменшенням урожайності. Площа виноградних насаджень у сільськогосподарських підприємствах Миколаївщини у 2008 р. скоротилася майже вдвічі порівняно з 2000 роком.

З 2000 по 2008 роки у господарствах з товарним виробництвом винограду розкорчовано виноградників більше 1,7 тис. га, ніж посаджено 0,5 тис. га.

Як наслідок, спостерігається загальне падіння економічної ефективності виробництва у виноградарстві. Причини виникнення негативних тенденцій, зумовлені внаслідок економічної кризи в Україні; недосконалістю чинного законодавства з питань власності на землю під виноградниками; низьким рівнем доходу працюючих у виноградарстві; невизнаністю при формуванні бюджетної політики об'єктивної нерівності умов відтворення сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими галузями і сферами діяльності; недостатністю рівня державної фінансової підтримки виноградарства та наукових досліджень в галузі виноградарства. Але є й позитивні зрушення з боку політики держави - за рахунок одновідсоткового збору у 2006 - 2008 рр. у виноградарство вкладено більше 1 мільярда гривень. Але значна частина цих коштів була використана неефективно.

Також безпосередньо незадовільні темпи відтворення виноградників на Миколаївщині призвели до збільшення питомої ваги старих низькопродуктивних насаджень і погіршення сортового складу насаджень. Зменшилися площі цінних для виробництва шампанських і марочних сортів вин. Лише на деяких підприємствах у Миколаївській області корпорації «Миколаївсадинпром» щороку збільшуються обсяги виробництва винограду та виноградних вин.

За період з 2006 року по 2008 рік спостерігається постійна тенденція щодо зміни середньої урожайності винограду у середньому по підприємствах корпорації „Миколаївсадвинпром”. Це пов’язано зі значною сортозаміною виноградників і кліматичними умовами, що складаються щороку.

Виявити тенденції розвитку переробки винограду дозволяють дані табл. 1.

Таблиця 1

**Обсяги переробки винограду підприємствами корпорації
„Миколаївсадвинпром”, т**

Підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 р. у % до	
				2006 р.	2007 р.
ВАТ “Радсад”	1566,6	2461,1	2985,0	190,5	121,3
СВК “Лиманський”	9606,5	11827,6	12986,1	135,2	109,8
ВАТ“Коблево”	1942,6	5046,7	9040,9	465,4	179,1
ВАТ“Березанський”	1413,9	1870,3	3587,3	253,7	191,8
ВАТ“ЗеленийГай”	1048,0	1088,7	1870,0	178,4	171,8
ГП“Володимирське”	-	-	1699,8	-	-
ВАТ“Сандора”	1921,5	-	-	-	-
Всього по корпорації	17499,1	22294,4	32169,1	232,5	102,2
Всього по області	20802,0	47326,5	48365,3	190,5	121,3

У 2006 році спостерігається найменший обсяг переробленої продукції.

Проте протягом 2007-2008 років цей показник збільшився на усіх підприємствах корпорації. Так протягом періоду, що аналізується, переробка винограду по корпорації збільшилася на 14670 т, тобто майже у 2,3 рази.

В цілому загальна площа виноградних насаджень в Україні за 2006 -2008 р.р. скоротилася майже на 4%, площа плодоносних насаджень на 8,5%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах загальна площа скоротилася майже на 13%, а площа виноградних насаджень плодоносного віку – майже 17% [5].

Площа виноградних насаджень плодоносного віку в Миколаївській області 2008 році становила 8,3 тис. га, або майже 9% загальної площі плодоносних насаджень України. Зокрема, найбільша площа виноградних насаджень плодоносного віку у Миколаївській області зосереджена в Очаківському районі - 2227 га. Урожайність по Україні порівняно з потенційно можливою, майже вдвічі нижча та значно коливається в окремі роки, але й у найліпші за кліматичними умовами роки не перевищує 55 - 65 ц/га. На низький рівень урожайності виноградників впливає висока зрідженість, недосконале розміщення та їхнє старіння. Враховуючи нормативний рівень витрат, на сьогодні виробництво винограду ефективно при урожайності не менш, ніж 75 ц/га.

Зараз внаслідок низької продуктивності виноградарства, значного зростання виробничих витрат, недосконалої цінової політики виноградарство із високорентабельної галузі в минулому в 1986 - 1990 рр. рівень рентабельності становив 54%, після 1998 року стало збитковим. Навіть у 2008 році при середньому рівні рентабельності галузі в цілому по країні - 63%, з тих підприємств, що реалізували виноград, в кожному четвертому виноградарство є збитковим. Серед основних причин, що негативно вплинули на стан галузі, слід також відмітити розбіжність інтересів усіх учасників процесу від виробництва винограду до випуску готової продукції.

Тож з прийняттям Закону України "Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства" від 09.04.1999.р. №587- XIV у виноградарстві почала проводитися заміна старих маловрожайних сортів на нові, технологічно відпрацьовані високоякісні та високоврожайні сорти. Це дасть змогу удосконалити сортовий склад виноградників і впроваджувати у виробництво сучасні технології вирощування винограду.

Разом з Державною комісією по випробуванню сортів рослин відпрацьовуються питання удосконалення асортименту винограду в Державному Реєстрі та визначення промислових зон виноградарства. Здійснення намічених заходів дасть змогу призупинити спад в галузі, забезпечити значний приріст валового виробництва винограду та покращення його якості.

У вирішенні проблем організації виноградарства необхідно враховувати позитивний досвід інших країн, у тому числі близького зарубіжжя - насамперед Молдови, яка в останні роки досягла у розвитку виноградарства і виноробства вельми значних успіхів. Зокрема, тут досягнуто значне покращення як сортового складу виноградних насаджень, так і якісної структури винопродукції, частка експортних вин у загальних обсягах їх виробництва перевищує 60% (причому експорт здійснюється не тільки в країни СНД, а й Західної Європи і Прибалтики). Значною мірою це досягнуто завдяки вступу Молдови у Міжнародну організацію винограду і вина, посиленню її активності у співпраці з іноземними банками і фірмами (у т.ч. по створенню спільних підприємств), а також організації виставок, участі у різноманітних конкурсах і виставках за її межами. Все це призвело до підвищення конкурентоспроможності молдавської винопродукції, її іміджу на ринку.

Слід зазначити також, що Україна 16 травня 2008 року стала повноправним членом СОТ, що фактично означає вихід держави на міжнародні ринки, де існує жорстка конкурентна боротьба. Вітчизняна галузь виноградарства зайняла належне місце серед світових виробників за рахунок дотримання світовим стандартам якості і можливості встановити належну ціну. Для виконання вищенаведених умов: галузь виноградарства має бути достатньо розвиненою.

У 2005 році набув сили Національний стандарт України "Саджанці винограду та чубуки виноградної лози", що гармонізує з діючими міжнародними та європейськими стандартами. Співробітниками інституту підготовлені інші важливі матеріали, які є нормативно-правовими документами для виробництва саджанців високих селекційних категорій, що сприятимуть переведенню розсадництва в Україні на сертифіковану основу. Досвід останніх років свідчить про те, що проблема переведення розсадництва на сертифіковану основу не може бути розв'язана швидко. Необхідні фінансова підтримка науки і розсадників з боку держави, кваліфіковані кадри всіх рівнів і сучасна матеріально-технічна база.

Планомірне впровадження у виробництво саджанців високих категорій якості дозволить істотно реконструювати виноградну галузь, збільшити виробництво конкурентоспроможної продукції, подовжити термін експлуатації виноградників, вирішити важливі соціально-економічні проблеми.

Висновки. За 2006 - 2008 роки в Україні спостерігається скорочення площ виноградних насаджень плодоносного віку, зниження врожайності та валового збору. Це пов'язано, передусім, із низьким рівнем оновлення застарілих виноградників і закладкою нових насаджень.

Для розвитку виноградарства необхідно максимізувати виробництво виноградної продукції в сільськогосподарських підприємствах і поліпшувати її якість. Шляхами такого розвитку є науково обґрунтований напрям виробництва, оптимальний підбір сортів винограду, вибір та дотримання ефективних технологій виробництва і найважливіше - сприяння держави у підтримці підприємств, які спеціалізуються на виробництві й переробці продукції виноградарства.

Щороку площа плодоносних насаджень виноградників скорочується, що обумовлено в основному дефіцитом садівного матеріалу. Виробництво посадкового матеріалу на найближчі 8 - 10 років має бути спрямоване на одержання, з одного боку, елітних і з другого – сертифікованих саджанців. Крім того, впровадження й виробництво саджанців високих категорій якості дасть змогу одержувати стійкі врожаї винограду, знизити собівартість продукції і підвищити економічну ефективність галузі.

Список використаної літератури

1. Статистичний щорічник України за 2008 рік // За ред. О.Г. Осауленка. – с. 133.
2. Горбачов А.П. Розвиток інтенсифікації виноградарської галузі на Миколаївщині/ А.П. Горбачов// Пропозиція. – 2006.- №9.-с.42.
3. Авідзба І.А. Формирование концепции экономическо-правовой безопасности предприятий виноградно-винодельческой отрасли / И.А. Авідзба // Економіка АПК.- 2005. - №3.- с.73.
4. Гаркуша О.М. Розміщення виноградарства і виноробства у Миколаївській області / О.М. Гаркуша // Вісник аграрної науки. – 2000.
5. Виноградний конвеєр // Сад, виноград і виноУкраїни. – 2008. - №5-7.- с.34-36.
6. Гаркуша О.М. Формування ефективного виноградарсько – виноробного підкомплексу АПК України / О.М. Гаркуша// Миколаїв: МДАА, 2001. – 281 с.

УДК 631.16:658 (338.4)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В КИРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

І. В. Маковійчук, аспірант.

Уманський національний університет садівництва

In the article, consisting and prospects of development of production of milk is considered of the Kirovograd area, functioning of milk industry is analyzed.

В статье рассмотрено состояние и перспективы развития производства молока в Кировоградской области, проанализировано функционирование молочной отрасли.

Вступ. Однією з найважливіших галузей тваринництва в Україні є скотарство. Це великий і досить складний підкомплекс АПК, головна його продукція – молоко та яловичина.

Молочне скотарство – найбільш трудомістка і важлива у соціальному сенсі галузь тваринництва. Зниження виробництва цієї галузі призводить до зниження якості харчового раціону населення, а це в свою чергу негативно впливає на здоров'я української нації. Молоко є основним джерелом постачання найбільш цінних для організму людини білків, тому важливо щоб фізіологічні потреби людей в необхідному розмірі задовольнялися в результаті споживання молочних продуктів.

Постановка задачі. Виробництво молока було завжди одним з найважливішим напрямком функціонування вітчизняних сільськогосподарських підприємств. За роки незалежності дана галузь опинилася в кризовому стані. Значно зменшилося поголів'я дійного стада, зменшилася продуктивність корів, понизилася якість молока.

Втрата Україною позицій на світовому ринку молока і молочних продуктів, низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції зумовлена недостатньо обґрунтованою і невдало реалізованою аграрною реформою, недосконалою системою ринкових відносин, відсутністю продуманих напрямів стратегічного розвитку молочного підкомплексу АПК. Отже, наявність вище зазначених проблем робить досить актуальним як теоретичні так і практичні дослідження ефективності функціонування молочної галузі.